

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző:

Gárdos Miklós

Cím:

Nagykörút

Tárgy

725.092, 1

Hely

Nagykörút

Idő

"1959"

Személy

Helyszám

Forrás:

Népszava

1959. nov. 8.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Nagyítóüveget elő; úgy nézük Siebmacher mester majd' négyszázestendős rajzát a négyszög-alaprajzú Pestről. Három minaret karcsú felkiáltójele magasodik ki az apró házak, vastag városfalak közül — odaát Budán is a törökvilág tornyai tűnnek elő. Hát ez az ív, ez a majdnem szabályos félkör itt a pesti oldalon? Hajlása ismerős, egyik vége éppen a Margitsziget magasságában, a másik meg valahol messzi, túl a Gellérthegyen... De távol van a négy kerek bástyával zárt városfaltól s éppúgy árnyalta Siebmacher ironja, mint a Dunát... Nem, nem a Nagyörút ez, éppencsak a helye, az egykori holtág, a sekély Holt-Duna...

Ma meg: Nagyörút. Amikor zörögve és köhögve végigmegy négykilométeres ívén a sárga villamos, vagy alighangos motorjával végigsuhan házai közt az új, óriás tizenkettes autóbusz, nem is mindig pillantunk ki az ablakon, hogy épületei arcát, boltjai fényét, emberei léptét figyeljük. Miénk és megszokott, tudni jó és elveszteni fáj, akár a szerelem — igaz-e, hogy egy-egy homlokzatának, toronysisakjának, habarcs-Her-

külésének képe úgy belénkívódott már, mint a kedves arca?

Siebmacher mester már rég elporlott a föld alatt, amikor az ifjúkorból férfikorba lépett város 1883-ban (akkor már rég kinyújtózkodott a vastag fal négyszögéből) kisajátította a hatalmas ív magántelkeiből az utat s megépült a Habsburg-uralkodók nevével ékesített Nagyörút. Igaz, nem volt mindjárt ilyen világvárosi és igazi körút — még él az utolsó Pál utcai fiú, aki emlékszik a grundokra és farakásokra, valahol őrzik a képet, amelyen a Néphadsereg Színháza helyén még a Tükör-sörgyár házai állnak... S nem volt mindig ilyen vidám, szabadon lélegző — már állt, ott-hont adra az ifjú magyar irdalomnak, a tükörablakos New York kórház, de ablakán át a költő még csak a kösivatagot látta:

Gárdos Miklós:

244

Cemeterium

Nagyörút

»..... Még üveges szemmel aludtak a boltok s lomhán söpörtek a vad kövidék felvert porában az álmos vicék, mint lassú dsinnek rosszkedvű koboldok.«

Lassú dsinnek? Nem, nehezen élő, harcos férfiak és nők is jártak itt jelszavas tábláik és vörös zászlóik alatt — éppen negyvenkét éve, novemberben, itt, az Oktogonon kiálltotta az Iparcsarnok felé haladó tüntető menetből egy munkástorok: »Beszéljünk mi is orosz módon!« Itt kardlapozták a munkanélkülieket a harmincas évek lázzal és forradalommal terhes első szeptemberi napján Horthy fazéksipkás rendőrei, itt toporogtak a Tigrisek negyvennégy löporszagú telén s amikor egyszerre városával, elsőt szippantott az első szabad tavaszi levegőjéből a körút, itt állt meg, az éhező

város főutcáján az első krumpolis vagon...

Milyen szép és milyen ifjú! Most, hogy gondos kezek munkája nyomán kibontja rossz kendőzés, vastag festék alól igazi arcát, mindennap új gyönyörűséget ad. Színei vidámak, világosak, a Nyugatiból szálló füstöt, kémények kormát éppúgy lemosta róla a megújító három esztendő keze, mint az ötvenhat — őszi sebek fájdalommas nyomát.

Mikor a legszebb? Reggel talán, amikor a Nyugati szürke üvegsarnokából ország főutcájára tér ezer meg ezer vidéki? Vagy éjjel, amikor új, kobalt-szín fénylagúttja alatt színházaiból tér haza a pesti nép? Késő délutáni esőben, amikor frissen mosott aszfaltjára a spektrum minden színét odavetítik az éppen kigyújtott neonbetűk? És itt az óra is, a százszor megénekelt óra a Nemzetinél, mellette mindig tíz-tizenöt várakozó, egyiknek kezében virágcsokor.

Kissé kopár még Siebmacher mester rajzán a félkörív a pesti városfal négyszöge körül! De berajzolta élettél, kedvvel, mozgalmal képek milliójával a tűnő időben szüntelenül alkotó pesti ember. Le kell tenni a nagyítóüveget — itt az élő, ezerszínű körút.